

Négy kérdés a Tengizről

Magyarok a sivatagban

Olvasóink kérdéseire, amelyek a magyar szakembereknek a tengizi olaj- és gázlelőhely kiaknázásában való részvételére vonatkoznak, Anatolij Komarov, az APN tudósítója válaszol.

— Mennyivel javultak a magyar szakemberek élet- és munkakörülményei az első hónapokhoz képest?

— A magyarok úgy szoktak hozzá a sivataghoz, hogy egyik helyről a másikra települtek át: először egy Kul-szari nevű településen emeltek ideiglenes tábor, 100 kilométeres távolságban a lelőhelytől és attól a helytől, ahol a későbbiekben fel kellett építeniük a „városukat”, majd 80 kilométerrel közelebb, Karaton faluban, s végül magában Tengizben. Az „üttörök” szűk lakóköcsikben éltek, amelyekben azonban megvolt az ilyen körülmények között lehetséges minimális komfort. A vizet viszont több száz kilométeres távolságból szállították ide, így néha megtörtént, hogy nem volt elég belőle, és a kávét ásványvízzel kellett főzniük. Étrendjükben a konzervek domináltak, s ez megnövelte az orvosok munkáját.

Ma már teljesen mások a körülmények. A gurjevi repülőtér mellett — ahová Budapestről érkeznek a munkások — felépült egy kétszáz személyes szálloda. Itt ki lehet pihenni a hosszú repülőút fáradalmait, meg lehet várni a reggeli helikoptert. A legfontosabb azonban az, hogy teljesen

felépült az ötezer ember számára készült város, ahol megvan minden komfort: vízvezeték, csatornázás, a szükséges infrastruktúra.

— Mit csinálnak az építők szabadidejükben? Milyen házakban laknak?

— Annak ellenére, hogy az építőknek nincs is olyan sok szabadidejük, hiszen a műszak általában 10 óra hosszú tart, és csak egy pihenőnap van hetente, Tengizben mégis létrehozták a szabadidő értelmes eltöltésének feltételeit.

Abban a házban jártunk, ahol a 22. számú Állami Építőipari Vállalat dolgozói laknak. Az egyik emeleten klubot hoztak létre. Ez egy kellemes presszó, boksokkal, bárral, ahol üdítőitalokat, kávét, cigarettát lehet kapni. Televízió is van, amelyen videofilmeket közvetítenek. Középen biliárdasztal.

Futballozni is lehet és van különféle sporteszközökkel berendezett tornaterem is.

A könyvtár viszonylag gazdag: ötezer kötetes, ezenkívül napilapok és folyóiratok is találhatóak benne. A kulturális központ minden este szervez valamilyen szórakoztató zenei programot.

— Milyen éghajlati viszonyok között dolgoznak Tengizben? Milyen gyorsan akklimatizálódnak az emberek?

— Nyáron is és télen is jártam ezen a helyen. Nehéz megállapítani, mikor jobb: vagy —30 °C alatti, erős széllel kísért fagy van, vagy pedig 30 °C feletti hőség, olyan széllel, amely korántsem frissíti fel az embert,

hanem homokport hord a sivatagból. Az őszi és tavaszi rövid, gyakorlatilag nincs is.

Az akklimatizálódás mindenkinél más-más időt vesz igénybe, de Tengizbe egészséges emberek érkeznek, akik előzőleg speciális orvosi vizsgálaton vesznek részt. Annak érdekében, hogy a hőség és az erős szél miatt ki ne száradjon a szervezet, az orvosok sós víz ivását javasolják (minden ház halljában ásványvízes rekeszeket lehet látni), a kéz és az arc szél által okozott kicserepedésén segít bármilyen krém, a szemet pedig a legjobban sűrűműveg védi a portól. Nagy hideg esetére a tengizi dolgozók meleg munkaruhát kapnak.

— Milyen berendezéseken dolgoznak a magyarok Tengizben?

— A magyar dolgozók fő feladata Tengizben az, hogy 1988-ra felépítsék a gázfeldolgozó üzem első ütemét, 1991-re pedig a másodikat.

Az üzem első technológiai vonalát egy nemzetközi konzorcium technológiája szerint építik, amely a helyszínen vezeti a szerelést. A konzorcium tagjai a következő cégek: Lurgi (NSZK), Litvin (Franciaország) és Lavalin (Kanada). Az, hogy őket is bevonták a munkába, azzal magyarázható, hogy a tengizi olajnak szokatlan az összetétele: agresszív kénhidrogént tartalmaz, amelynek részaránya elérheti akár a 25 százalékot is. A gázfeldolgozó üzem második ütemét már kizárólag szovjet berendezésekből építik fel.

Túl az élet delén

Jelenleg 2,3 millió nyugdíjas él hazánkban, közülük 1,8 millióan 60 év fölöttiek. Számítások szerint az ezredforduló után 21 évvel (2021) megduplázódik az időskorúak száma. Ezzel szemben 1982-től fogy a népesség, már egy Sopron nagyságú várossal vagyunk kevesebben.

Milyen lehetőségek közül választhatnak az idős emberek, ha egyedül maradtak, vagy ha képtelenek már ellátni önmagukat? Az idősök klubjába azok látogathatnak, akik társaságban szeretnék napjaikat, kedvező térítés ellenében, eltölteni. Aki betegesebb, választhatja a házi szociális gondozást, — megynkben 4800-an veszik igénybe —, amely az ebédkihordáson kívül a napi apró-cseprő bevásárlásokat, elintézendőket is biztosítja. Ezenkívül az alacsony nyugdíjjal rendelkezők fordulhatnak a helyi tanácsokhoz rendkívüli vagy rendszeres szociális segélyért. Akik állandó orvosi felügyeletre szorulnak, szociális otthonba kerülhetik elhelyezésüket — 30 ezer férőhely van az országban —, vagy nagyobb városokban elcserelehetik lakásukat a nyugdíjasházak garzonjára.

Az idősök klubjaiban — amelyből egyre több van

minden településen — eddig háromszori étkezést kaptak a nyugdíjasok. Most a nyersanyag-áremelés miatt a reggelit vagy az uzsonnát el kell hagyniuk, hogy ne kelljen térítésemelést kérni az egyébként sem magas nyugdíjából. A házi szociális gondozást kevesen vállallják. Például Sátoraljaújhelyen kétszázötvenhét házi gondozottat mindössze 5 főállású gondozónő és 17 tiszteletdíjas aktív lát el. A tiszteletdíj összege mindössze 1500 forint, amelyet ha bérbeszerezés és beleszámláltatása a nyugdíjba, talán, több, otthon lévő kis-mama, vagy olyan idős ember vállalná, akinek nem jelentene még nagyobb megterhelést, hanem inkább napi elfoglaltságot az ebédhordás. A szociális otthonok férőhelye véges, és sok idős nem szívesen hagyja el megszokott környezetét. A nyugdíjasházakból pedig nem sok épült még. A

legsomorúbb pedig, hogy zsúfolásig teltek a kórházak krónikus belgyógyászati osztályai, az úgynevezett utókezelők, vagy elfekvők. Ide kerülnek azok az öregek, akiket egészségi állapotuk miatt hozzátartozók nem tudnak ellátni.

Mindezekről a gondokról beszéltek a Hazafias Népfront megyei családvédelmi tanácsának legutóbbi ülésén. A tanács javaslatokat is megfogalmazott a gondok enyhítésére.

Az idősök segítségével persze legtöbbet a családok tehetnek. Az egyedül élőknek a napi bevásárlásokban, gyógyszerbeszerzésben, apróbb ügyek elintézésében az üttörök, KISZ-esek is segíthetnek. Létre kellene hozni úgynevezett gondozóházakat, átmeneti szállásokat arra az időre, ha a család üdülni megy, ha lakásfestés, -felújítás van, hogy ezalatt az időszak alatt nyugalomban lehessen az idős szülő. Az idősök az idősökért is sokat tehetnek, hiszen sokszor szívesebben veszik az öregek egy hasonló korú gondoskodását, mint a fiatalokét. Több a közös téma, probléma, amit megbeszélhetnek.

O. B. E

Áru az alvázon

Kapuk a határon

Az elmúlt esztendőben ismét nőtt az utazási kedv, nem kevesebben, mint 3 millió 147 ezren lépték át az ország államhatárát Borsod megye közötti és vasúti határátelölhelyein. Az idén minden bizonnyal még magasabb lesz ez a szám (talán 11 százalékos volt a növekedés), azért is, mert az utazás állampolgári jogává vált, s azért is, mert a honi áremelkedések miatt a szomszédos Csehszlovákiában jó néhány áruféleséget olcsóbban vehet meg a magyar „turista”. Az más kérdés, hogy a csehszlovák vámosságok átengedik-e...

Ma délelőtt a Vám- és Pénzügyőrség Borsod-Héves Megyei Parancsnokságán az elmúlt esztendőt értékelik, s a tanácskozáson szó lesz az idei év tennivalóiról is. Földesi Balázs pénzügyőr őrnaggyal, megyei parancsnokkal beszélgettünk a testület munkájáról.

UTLEVÉL NÉLKÜL A BARLANGBAN

Maradjunk még a határforgalomnál: 1987-ben ismét megnyílt a határ Ágteleknél, a személyi igazolvánnyal rendelkező barlanglátogatók előtt, vagyis a Baradla domicaí ágát úti-passzus nélkül meg lehetett tekinteni. Éltek is a lehetőséggel sokan, több, mint másfélszer annyian lépték itt át a határt, mint a megelőző évben.

Nem véletlen: mi, magyarok, utaztunk külföldre legtöbbször, míg a hozzánk látogató lengyelek száma ha nem is jelentősen, de csökkent. Mi, bevásárlásaink során elektromos

háztartási cikkekkel, csillárokkal, cipőkkel (főleg gyerek lábbelikkel), tapétákkal, élelmiszerekkel, déligyümölcsökkel felpakolva próbáltuk átlépni a határt, míg az országból devizahatósági engedély nélkül általában pulóvereket, farmereket, kozmetikai cikkeit visznek ki a hozzánk érkezők. Persze, az utasok nagy többsége betartja vám- és devizaelőírásainkat, ebben nem kis szerepe van a felvilágosító munkának, s annak is, hogy utazásuk előtt mind többen érdeklődnek a vámhivataloknál az érvényes jogszabályokról. Nincs kellemetlenebb dolog, mint amikor az utast a határátlomáshoz visszafordítják, vagy jobb esetben lefoglalják áruját...

Természetesen ezt mindenki tudja, de azért előfordultak devizajogsértések, vámbüntetések, szabálysértések. Többen új módszerrel akarták kivinni, vagy behozni az árukat: a vasúti vagonok alvázára erősítették azokat, hátha, így elkerüli a vámosság figyelmét. Nem került el...

BORSOD IMPORTIGÉNYES

Kevesen tudják — hiszen ez a pénzügyőri munka a háttérben marad —, hogy a külkereskedelmi áruforgalom ellenőrzése is a testület feladatai közé tartozik. Talán a vámosságok látják legtisztábban a megye export, import helyzetét, hiszen tudtuk nélkül egyetlen exportra szánt pulóver, egyetlen importból jött farmer sem hagyhatja el az országot, illetve érkezhethet be az országba. Az adatok alapján

egyértelmű, Borsod továbbra is igen importigényes. Gépeket, berendezéseket, vegyipari alap- és segédanyagokat, ruházati cikkeit, üvegipari termékeket, különféle műszereket vámoskezelnek, a kivitelt elsősorban a TVK növelte, míg a két kohászati üzem a világpiaci túlkínálat miatt exportját nem tudta számottevően emelni.

EMELKEDETT A SZESZADÓ

Az viszont már köztudott, hogy fináncal nemcsak az államhatáron találkozhatunk, hanem jóformán mindenütt, ahol pálinkát főznek. A szesz előállítását mindenhol, így természetesen nálunk is: államj monopólium, a szeszadó jelentős tétele az állami bevételeknek. A megyei parancsnokság 1 szeszadót, 144 szeszadót, hat palackozót és tizenegy szeszraktárt ellenőriz. A szeszadó 1987-ben elérte a 346 millió forintot, s a főzési kedvet nem csökkentette, hogy tavaly az adó összegét emelték. Tavaly jó néhány szeszraktárt látogatókat is tettek a pénzügyőrök a főzdeknl, s megelégedéssel állapíthatták meg, hogy kisebb hiányosságoktól eltekintve, mindenhol klappolt minden. Egyébiránt tavaly több, mint másfél millió liter pálinkát főztek a megyében.

Örvendtes, hogy kevesebb a zűgfőzés, s ez vagy a gyakori ellenőrzéseknek, vagy az egyre rafináltabb módszereknek köszönhető. Bizunk abban, hogy az előbbiek...

I. S.

Miközben a termelőüzemek energiafelhasználása lassan csökken (az iparé például 1980 és 1985 között összesen 4 százalékkal), a lakosság folyamatosan növekszik. Az évi átlagos növekedés 4,3 százalék, s így a lakosság energiafogyasztása 1970 és 1987 között megkétszereződött.

A lakossági fogyasztás növekedésében nem a háztartások villamosítása a meghatározó, hanem a fűtés, amelyre az energiafelhasználás kétharmad része jut. Nem kis tétel: az ország összes energiafelhasználásának 20 százalékát veszi igénybe a lakóházak fűtése. További tíz százalék a közintézmények energiafogyasztása.

Miért fűtünk többet?

Miért fűtünk évről évre egyre többet, amikor a köz- és magánérdek egyaránt a takarékoskosságot indokolja? Itt is kialakult valamiféle automatizmus. Évente hatvan-hetvenezzerrel nő az új lakások száma, s ezek többnyire nagyobbak, komfortosabbak, mint a régiek. A meglévő lakások komfortfokozata is fokozatosan emelkedik: nő a fürdőszobák, a gázbojlerek, a központilag is jobban fűtött lakások száma. Egyre több családi házba jut el a földgáz, s a növekvő energiafelhasználás folyamata visszafordíthatatlanná válik. Megváltoznak a fűtési szokások.

Nem várható a lakossági energiapolitikában 1988-tól sem lényegi változás. Jelzi ezt egyebek közt, hogy az energiahordozók változatlanul hatósági árasak, nem terheli azokat forgalmi adó, s a jövőben is — a tejhez,

a városi tömegközlekedéshez, a kommunális szolgáltatásokhoz hasonlóan — állami támogatást élveznek.

Fontos marad továbbra is a lakosság ésszerű, takarékos energiafelhasználása. Ezt azonban nem adminisztratív jellegű intézkedésekkel, a felhasználható kilowattórák, köbméterek, stb. korlátozásával, vagy igen magas büntető árak alkalmazásával kívánják kikényszeríteni, hanem a mindenkor legcélszerűbb választási mód és lehetőség felkínálásával.

Jelenleg — a tüzelés hatásfokát is figyelembe véve — a hazai szénrel történő fűtés egyértelműen a legolcsóbb, ami adott esetben ellensúlyozható, hogy nem velejárója a legnagyobb kényelem, higiénia, komfortérzet. Hasonló lakáshőmérséklet elérése földgázzal 80, tűzifával 140, NDK-brikettel

110, tüzelőolajjal 500, villamos energiával 250 százalékkal többet kerül, mint a hazai szénfűtéssel.

Ezeket a fűtési költségarányokat tudatos árpolitikai gyakorlat alakítja ki. A szén ára például nem fedezi a termelési költségeket, s a szilárd tüzelőanyag az egyetlen áru, amelynek szállítása a teherfuvarozásban mentesül a 15 százalékos forgalmi adó fizetése alól. Csak így tartható fenn a szilárd tüzelőanyagok felhasználásának vezető szerepe, az energiahordozók felhasználásának jelenlegi megoszlása.

Miért fűtünk többet? — azzal zárhatjuk a fejtegetésünket, hogy akármivel fűzelünk, mi fizetjük a számát. Ezért saját érdekünk az ésszerű takarékoskossá.

K. J.